

Kunst - üldosa

Õppeaine kirjeldus

Kunsti õppeaine roll on innustada õppijat avastama ja kasutama oma võimeid (sh seni avaldumata võimeid) kunsti ja visuaalkultuuri loojana ning sellega suhestujana, seega ka kultuurikandjana. Kunsti õppeaine tugineb ülesehituselt visuaalkultuurile ning arendab visuaalset kirjaoskust, mis on tänapäeva maailmas edukaks toimetulekuks tähtis igaühele. Kunst toetab õppija loovust ja isiksuseomadusi, mis annavad eeldused mis tahes inimtegevuse valdkonnas probleeme uut viisi lahendada, jõuda originaalsete, kasulike, eetiliste ja vähemalt looja jaoks soovitud tulemusteni.

Õppeaine lähtealused on:

1) **maailma kunsti ja visuaalkultuuri laiahaardeline käsitlemine.** Visuaalselt tajutav inimese loodud ja mõtestatud keskkond (visuaalkultuur) hõlmab kujutisi, tekste, esemeid, ehitisi, ruumisuhteid jms ning nende erinevaid ja muutuvaid tähendusvälju. Visuaalkultuur sisaldab nii tahtlikke ja kavandatud artefakte (nt kunstiteosed, graafiline disain, reklaam, fotograafia, mood jne) kui ka juhuslikke ja plaanimata visuaalseid märke ning kooslusi (nt tänaval või meedias kõrvuti sattunud reklaamid, kasutatud tüpograafia, muruplatsi niitmine ja sissetallatud teerada, aja jooksul kujunenud kodusisustus jne). Visuaalkultuuris on teadlik toimimine seotud suhtlusega, erinevate sõnumite ja tähenduste loomise, säilitamise, muutmise ja edastamisega; nii esteetiliselt mitmekesise keskkonna kui ka emotsionaalse ja intellektuaalse keskkonna loomisega ning majanduse toimimise ja majanduslike väärtuste loomisega. Kunstipädevuse omandamist toetab maailma kunsti ja visuaalkultuuri käsitlemine nii nüüdisaegses kui ka ajaloolises kontekstis;

2) **kunsti vormide ja tähenduste pidev muutumine, eksperimentaalsus ja areng,** mis võivad ühiskonda ka proovile panna. Kunstis kui visuaalkultuuri kitsamas osas luuakse uut inimkogemust, väljendust ja tähendusi teadlikumalt ning sihipärasemalt, suhestudes valdkonna eripäraga, otsinguliselt ja eksperimenteerivalt. Kunsti pidev uuenemine peegeldab muutusi nii teadustes kui ka ühiskonnas, väärtustes ja hoiakutes. Kunst tohib võtta endale fantaasia, moraali ja ühiskondlike kokkulepete piire kompava ning nihutava rolli, et mõtestada ja arutleda, ka katsetada erinevaid ettekujutusi ja võimalikkusi;

3) **õpetaja on aktiivne kunstiga suhestuja,** kes toetab õpilasi kultuuri muutavas mitmekesisuses. Täpsema õpisisu valib õpetaja, kes juhib õpet ja õpikeskkonna loomist. Õpetaja enda hoiakud, avatus ja sallivus, mitmetähenduslikkuse ja muutlikkuse taluvus, aktiivses dialoogis ja mõtestatuses olemine vana ja uue kunstiga on äärmiselt olulised. Kunstiaine ise on samuti seotud pidevate muutustega – uue kunstiloomega, uute avastustega kunstiajaloos, seniste väärtuste ümberhindamisega ühiskonnas, uute väärtuste leidmise ja loomisega. Kunsti õppeainet on võimalik üles ehitada eri kunstikäsitlemistele tuginedes. Valdakonnast saab ehedama pildi, kui õppijad ja õpetaja võivad mõtiskleda mitme kunstikontseptsiooni üle ning teadvustada kunsti

loomise ja hindamise eri aluseid (nt funktsionaalne, realistlik, idealistlik, estetistlik, kontseptuaalne, pragmaatiline, institutsionaalne jne);

4) kunsti õppeaines on võrdselt oluline nii **kunstikogemus kui ka õppimiskogemus**. Sageli on teosest kui lõpptulemusest tähtsam loominguline ja otsinguline tee, tagasiside ja refleksioon, üldpädevuste kujundamine, motivatsiooni leidmisele ja hoidmisele suunatud tegevused.

Koolikunstis on vaja väärtustada õppija isikliku tasandi loomet, avastusi, pingutust ja sõnumit, sest õppijale endale tähtis tegevus loob talle just nimelt tähendusliku kunstikogemuse ka siis, kui lõpptulemus ei ole originaalne või sisukas laiemas kunsti ja visuaalkultuuri kontekstis. Juhul kui lõpptulemus visuaalkultuuri-, disaini- või kunstiteosena on õppes oluline, peab õpetaja kvalitatiivse muutuse teket valmivas teoses teadvustama ja toetama eesmärkide ning hindamiskriteeriumide sõnastamisega. Kunsti osaoskused võimaldavad kunsti õpetamist mitmekülgsest käsitleda ja jälgivad disaini tsüklilist loogikat, mis on maailmas järjest laiemalt käibel nii kunstiteoste, toodete, protsesside kui ka uuringute kavandamisel.

Kunsti osaoskused on:

1. **väljaselgitamine, teadmine, mõistmine** (kuulamine, vaatamine, lugemine, info otsimine, kirjeldamine, sõnastamine, valimine, uurimine);
2. **plaanimine ja ideede arendamine** (ideede genereerimine, visandamine, katsetamine, organiseerimine, protsessi plaanimine, koostamine, leiutamine);
3. **loomine** (eesmärgipärane väljendus- ja töövahendite rakendamine, viimistlemine, toimetamine, täiendamine, esitlemine);
4. **refleksioon, analüüs ja kriitika** (uurimine, tõlgendamine, retsenseerimine, tagasisideastamine, arutlemine, väärtushinnangute arendamine ja andmine).

Ainevaldkonna õppeainete arvestuslik maht

Õppeainete nädalatunnid kooliastmeti järgmised:

	I kooliaste			II kooliaste			III kooliaste		
--	-------------	--	--	--------------	--	--	---------------	--	--

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
Kunst	2	2	2	1	1	1	1	1	1

Üldpädevuste kujundamine põhikooli kunstiõppes

1) kultuuri- ja väärtuspädevus

Õpilane:

Tunneb ära üldteada kultuuripärandit ja kunstitöid.

Tunneb ära tuntud autorite teoseid või oskab määratleda teoseid kunstitehnikate põhjal.

Mõistab erinevate kunstitehnikate aluspõhimõtteid.

Mõistab algtasemel kultuuri tähendust ja mõju inimesele.

Oskab määratleda kunstiteoseid ajastute põhjal.

Mõistab algtasemel kunsti kui eneseväljendusviisi võimalusi.

Rakendab kunsti eneseväljendusviisina.

Kasutab oma kultuuriteadmisi kunstiteoste kirjeldamisel.

Analüüsib, mis iseloomustab kultuuri-ja kunstiteost.

Analüüsib kunstiteoseid kultuurilise tausta valguses.

Tõlgendab erinevaid autoripositsioone (sh enda oma).

Analüüsib kultuuriteemalisi tekste ja arvamusi.

Hindab erinevaid kunstilisi ideid, vaatenurki ning probleeme oma väärtushinnangute taustal.

Hindab erinevaid autorsuse küsimusi.

Hindab kultuuri toimimisviise ning traditsioone.

Kritiseerib kunstiteoseid.

Hindab kultuurilise konteksti ja pärandi mõju kunstiteostele või kunstiga seotud tõekspidamistele.

Loob väärtust läbi oma loomingu.

Loob arusaama kunstniku rollist ühiskonnas.

Loob arusaama endast kui autorist.

Loob aluse oma eetiliste ja esteetiliste väärtushinnangute määratlemiseks ja sõnastamiseks.

2) sotsiaalne ja kodanikupädevus

Nimetab erinevaid sotsiaalseid situatsioone (nt üritusi), mis kunstiga või kunsti õppimisega seonduvad.

Tunneb kunstiteostes ära globaalsete probleemide aspekte.

Mõistab erinevate kunsti või kunsti õppimisega seonduvate sotsiaalsete situatsioonide erinevusi ja eesmäärke.

Mõistab kunsti kommunikatiivset olemust.

Mõistab kunstiõppe kontekstis üldkehtivaid suhtlusreegleid.

Kasutab kunstiõppe kontekstis üldkehtivaid suhtlusreegleid.

Väljendab oma arvamust kunstiteose kohta viisakalt ja lugupidavalt.

Kasutab oma idee või mõtte väljendamiseks erinevaid väljendusviise ja suhtlusvorme.

Analüüsib end ja teisi sotsiaalses suhtluses.

Analüüsib erinevaid kunstide väljendusviise (nt visuaalkunst, muusika, tants, etenduskunstid, film).

Analüüsib kunstiteoseid kasutades erinevaid vaatenurki ja aktsepteerides erinevaid interpretatsioone.

Analüüsib kunstiteoseid eetilise ja jätkusuutlikkuse aspektis.

Hindab erinevaid väljendusviise ja vahendeid.

Hindab kunstiteoseid eetilise ja jätkusuutlikkuse aspektist

Loob ja väljendab oma maailmavaadet kunstikeele abil suhtluskeskkondade reegleid arvestades.

3) enesemääratluspädevus

Tunneb ära teise individuaali karakteristikuid (märkamine ja vaatlusoskus).

Tunneb ära erinevaid kunstivaldkondi ja nendega seonduvaid ameteid.

Mõistab individuaalsuse ja identiteedi tähendust.

Mõistab individuaalsete eelistuste ja eripärade tagamaid.

Mõistab, mis tagab turvalise ja soodsa töökeskkonna.

Mõistab kunsti võimekust toetada loovust ja vaimset tervist.

Iseloomustab ennast ja teisi kunstiteoste või kunstiliste väljendusviiside abil.

Loob võimaluste piires enda jaoks soodsa töökeskkonna.

Uurib enda huvidega haakuvaid edasiõppimisvõimalusi või ameteid kunsti ja kultuuri valdkonnas.

Analüüsib oma loomingulist arengut ja loovust toetavaid ning tõkestavaid aspekte, millega on kokku puutunud.

Analüüsib enda käitumist nendes olukordades.

Analüüsib enda huvidega haakuvaid edasiõppimisvõimalusi või ameteid kunsti ja kultuuri valdkonnas.

Hindab enda toimetulekut loovuse aspektist.

Hindab oma karjäärivõimalusi loovvaldkondades.

4) õpipädevus

Erinevate õppimisvõimaluste ja õppimisviiside äratundmine (visuaalne, audio jne).

Õppimisstrateegiate äratundmine.

Erinevate õppimist soodustavate ja takistavate aspektide mõistmine (nagu õpikeskkond, harjumused jne).

Erinevate õpistrateegiate (nt ajastatud kordamine, enesetestimine, visualiseerimine) rakendamine kunstiõppes.

Erinevate õpiolukordade analüüsimine soodustavate ja takistavate aspektide vaatenurgast (nagu õpikeskkond, harjumused jne).

Kunstiõppes enda õppimise analüüsimine.

Analüüsib oma edasiõppimise võimalusi kunstis või loovvaldkondades laiemalt.

Enda õppimisstrateegiate ja õppimisprotsessi hindamine kunsti väljendusviiside kaudu.

Individuaalsete õpistrateegiate loomine, mida saab kasutada kunstitundides.

5) suhtluspädevus

Tunneb ära ja nimetab erinevaid kunstiga seotud suhtlusvorme (nt kunstiteosed, kunstiteose kirjeldus, kriitika).

Avaldab arvamust kunstiteose kohta.

Kasutab suhtluses kunstimõisteid.

Mõistab inimeste suhtlemisviise ja tavalisi suhtlusprobleeme.

Mõistab kunstile omast keelt ja kasutab kunstimõisteid suhtluses.

Mõistab kunstiteoste mitmeti tõlgendatavust.

Rakendab kunstiga seotud sõnavara asjakohaselt.

Rakendab erinevates kunstiga seotud olukordades erinevaid suhtlusvorme eesmärgistatult.

Aktsepteerib erinevaid arusaamu kunstist.

Analüüsib enda ja teiste kunstiprotsessi ning tuvastab sellest edastatud sõnumeid.

Tuvastab kunstniku käekirja ja mustreid kunstniku elutöös.

Kunstniku loomingut ja töömeetodite hindamine kultuurikonteksti taustal.

Kujundab sügavama arusaama kunstniku töömeetodite ja kunstiteoste võimalikest sõnumitest.

6) matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus

Nimetab erinevaid kunstiga seotud matemaatika- ja loodusteaduslike termineid.

Tunneb ära kunstiga seotud matemaatika- ja loodusteaduslike aspekte kunstiteostes (nt muster, tasakaal).

Mõistab põhimõtteid, mis seovad nii kunstis kui ka matemaatikas ja loodusteadustes kasutatavaid termineid (nt tasakaal ja muster).

Rakendab matemaatika- ja loodusteadustega haakuvaid aspekte ja põhimõtteid enda kunstiteostes või kunstiteose analüüsimisel.

Analüüsib, kuidas ja miks selliseid paralleeltermineid ja põhimõtteid luuakse või on kujunenud.

Analüüsib kunsti ja matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogia lõiminguvõimalusi.

Hindab kunsti ja matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogia lõiminguvõimalusi.

Unikaalse või loomingulise seose loomine põhimõtte või termini tasandil kunsti ja teadusega.

7) ettevõtlikkuspädevus

Tunneb kunstitundides ära erinevad olukorrad, kus on vaja planeerimist ja koostöövõimalusi.

Mõistab planeerimise ja koostöö võimalikke eeliseid kunstiprotsessis.

Rakendab individuaalsete või koostööprojektide kavandamisel, teostamisel ja esitlemisel eemärgistatud tegevusi.

Enda või rühmatöö tööprotsessi analüüsimine kunstiprojekti käigus.

Enda või rühmatöö protsessi hindamine kunstiprojekti käigus.

Pikema kunstiprojekti teostamise põhimõtete loomine.

8) digipädevus

Tunneb ära erinevaid viise, kuidas kunsti on loodud või vahendatud digitaalsete meediumite kaudu.

Mõistab erinevaid võimalusi, mida kunstiteadmisi saab digitaalsetes meediumites näha ja kasutada.

Digitaalse meediaga seotud võimalike riskide mõistmine.

Rakendab kunstiteoste loomisel erinevates digitaalsetes meediumites (animatsioon, foto, video, graafiline disain jne).

Analüüsib digitaalsete meediumite kasutamise mõju ja võimalike riske kunstis.

Noorte digimeediumiga seotud harjumuste hindamine ja võimalike mõjude äratundmine.

Oma põhimõtete loomine digitaalse meediumi kasutamise osas.

Hindamine

Põhikooli õpitulemustes on rõhk teadmisel ja mõistmisel ning sihipärasel kunstilisel tegevusel: idee arendamine ja parima võimaliku lahendi leidmine oma ideele. Disainiga seotud õpitulemused võrdsustatakse ainekavas plaanimise ja idee arendamisega nii, nagu see on kujunenud nüüdisaja praktikas.

Hindamine kunstiainetes suunab ja julgustab õpilasi õppima ning tekitab ja hoiab huvi kunsti ja muusika vastu. Hindamise aluseks on põhikooli riikliku õppekava üldosas sätestatu, kunsti ainekavas esitatud õpitulemused ning kooli kehtestatud hindamisjuhised. Hindamise käigus saavad õpilased mitmekülgset tagasisidet oma töökultuuri ja töö ning individuaalse arengu kohta, millega toetatakse nende kujunemist positiivse minapildi ja adekvaatse enesehinnanguga ennastjuhtivaiks õppijaiks. Hindamisega luuakse õpilastele võimalusi õppe vältel oma edusamme esile tuua, julgustades neid enda tugevaid külgi kasutama ja uusi oskusi arendama.

Õpilastele võimaldatakse eri viise eneseanalüüsiks ja kaaslastelt tagasiside saamiseks ning selle aktseptsiooniks.

Õpetaja saab hindamise kaudu teavet oma õpetamise tulemuslikkuse kohta ning sisendit nii õppe kui ka iseenda pädevuste arendamiseks.

Alates esimesest kooliastmest kaasatakse õpilane nii oma tööd hindama kui ka kaasõpilastele tagasisidet andma.

Õpilasele on õppeühiku (õppetegevuste kogum, mis on suunatud samade õpitulemuste saavutamisele) alguses teada, mida ja millal hinnatakse, mis hindamisvahendeid kasutatakse ning mis on hindamiskriteeriumid.

Õpilast suunatakse õppe käigus oma õppimist ja seatud eesmärkide saavutamist analüüsima ning reflekteerima. Aineteadmiste ja -oskuste kõrval antakse tagasisidet üldpädevuste arengu ning väärtushoiakute ja -hinnangute kujunemise kohta. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid pööratakse tähelepanu ka õpilase keelekasutusele, sh kunstiterminite õigele kasutusele ning õigekirjale, mida arvestatakse hindamisel ülesande eesmärgi ja kokkulepitud hindamiskriteeriumide põhjal.

Hindamisel lähtutakse õppimisele seatud eesmärgist ja hinnatakse seda, mida on õpetatud, rakendades nii **diagnostilist, kujundavat** kui ka **kokkuvõtvat hindamist**, mida esitatakse nii sõnaliste hinnangute kui ka numbriliste hinnetena.

- Diagnostiliselt hinnates selgitatakse välja õpilaste eelteadmiste ja oskuste tase, ainealased väärarusaamad ning eriomased õpiraskused, et kavandada edasist õppimist ja õpetamist. Erineva keerukusastmega teadmiste, oskuste ja hoiakute hindamise võimaldamiseks kasutatakse mitmekesiseid hindamisviise ja -vorme. Hindamisvahendi ja -viisi valik sõltub seatud õppe-eesmärkidest ning eeldatavast õpitulemusest. Kunstiainete

valdkonnapädevuse omandamisel on õppe jooksul oluline roll kujundaval hindamisel, mis toetab õpilase eneseusku ja innustab teda oma võimeid arendama.

- Kujundava hindamise kaudu saab õpilane temale arusaadaval viisil esitatud suulist ja kirjalikku tagasisidet oma õpitulemuste saavutamise taseme ning tugevate külgede ja arenguvõimaluste kohta. Kujundava hindamise rakendamist toetab õppeolukorras tehtud tööde õpilasepoolne dokumenteerimine näiteks kavandite, jooniste, õpimapi, blogina vms. Kunstiainetes väärtustatakse harjutamist.

Õpitulemuste saavutamise toetamise kõrval keskendutakse kujundava hindamise vältel järgmistele aspektidele:

- loovuse arengu toetamine (probleemide märkamine, mõtete voolavus ja paindlikkus, originaalsus, probleemilahendamisoskused, refleksioon);
- huvi ja nii õppes kui ka kunsti- ja kultuurielust aktiivse osavõtu toetamine;
- isikliku sideme loomine ainega ja isikupärase väljenduslaadi otsimine;
- sallivuse areng ja silmaringi avardamine.

Kokkuvõtvalt hinnatakse üldjuhul õppeperioodi või mahuka õppeteema lõpul, lähtudes õppes kui tervikust ja taotletavatest õpitulemustest, seejuures arvestatakse, et hinnetel võib olla sõltuvalt töö mahust erinev kaal. Hindamiskriteeriumid loob õpetaja õpilasi kaasates kooli kehtestatud hindamisjuhiste põhjal.

Kujundav hindamine toetab õpilase õpimotivatsiooni ja arendab õpioskusi. Hindamisprotsessi käigus toimub ka õppimine ja õpitu kinnistamine. Hindamine tõstab õppija jaoks õpitu (ning ka aine) väärtust, kuna eeldab pingutust ning koondab tähelepanu fokusseeritult õppesisule.

Hindamine on tihedalt seotud edasi- ja tagasisidestamisega. Edasi- ja tagasisidet kasutatakse õppimise võimendamiseks ja suunamiseks ja see ei pruugi alati olla protsessi või kokkuvõtivate hinnete allikas. Tagasiside võimaldab ka õpitulemuste välist õppimist suunata, näiteks nagu hoiakud, üldpädevused, väärtushinnangud, aktiivsus tunnis, soovitatav käitumisviis jne. Selge, objektiivne ja lahti kirjutatud hindamismudel on ühtlasi ka tagasiside.

Hindamine toetab õppimist, kui see on võimalikult selge ja objektiivne. Ometi võib just kunstiaines objektiivsuse saavutamine olla keerukam.